

ประโยค ๑ - ๒

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๒๔

แปล โดยพยัญชนะ

๑. พุราหุมนโณ ตํ (เทวปุตฺตํ) ทิสฺวา อหํ ตาว ปุตฺตโสเกน โรทามิ เอส กิมตฺถํ

โรทติ ปุจฺฉิสฺสามิ นนฺติ ปุจฺฉนฺโต อิมํ คาคมาห

อลงฺกโต มฏฺฐกฺกณฺทลํ

มาลาภาริ หริจฺนฺทนุสฺสโท

พาหา ปคฺคยฺห กนฺทลํ

วนมชฺเฌ กิํ ทุกฺขิตฺโต ตฺวนนฺติ ฯ

โส อาท

โสวณฺณมโย ปภสฺสโร

อุปฺปนฺโน รตฺตปฺยชโร มม

ตสฺส จกฺกยฺคํ น วิญฺทามิ

เตน ทุกฺเขน ชหิสฺสามิ ชีวิตนฺติ ฯ

อด นํ พุราหุมนโณ อาท

โสวณฺณมยํ มณฺนิมยํ

โลทมยํ อด รุปีมยํ

อาจิกฺข เม ภทฺทมาณว

จกฺกยฺคํ ปฏฺฐิตาภยามิ เตติ ฯ

ตํ สุตฺวา มาณโว กิํมหนฺตํ เม จกฺกยฺคํ กริสฺสสึตี วตฺวา ยาวมหนฺตํ อากฺขงฺสึตี วุตฺเต

จนฺทสุริเยหิ เม อดโต เต เม เทหิติ ยาจิตฺโต

โส มาณโว ตสฺส ปาวทิ

จนฺทสุริยา อุภยตฺถ ภาตโร
โสวณฺณมโย รโถ มม
เตน จกุกฺกุเคน โสภตฺติ ๗

อด นํ พุราหุมนโณ อาห

พาโล โข ตฺวมฺหิ มาณว
โย ตฺวํ ปตฺถยเส อปฺตฺถิยํ
มณฺณามิ ตฺวํ มริสฺสตี
น หิ ตฺวํ ลจฺฉตี จนฺทสุริเยติ ๗

อด นํ มาณโว ก็ ปน ปญฺญาيمانฺสฺสตฺถาย โรทฺหุโต พาโล โหติ อุทาหุ อปฺญาيمانฺสฺสชาติ
วตฺวา

คมนาคนนํปี ทิสฺสตี
วณฺณชาตุ อุภยตฺถ วิธิยา
เปโต กาลกโต น ทิสฺสตี
โก นีธ กนฺทํ พาลฺยตโรติ ๗

แปลโดยอรรถ

๒. (สตุถา) อิมํ คาถมาห

อภิวาทนสีลิสฺส

นิจฺจํ วุฑฺฒาปจายีโน

จตุตฺตารโ รุมา วฑฺฒนฺติ

อายุ วณฺโณ สุขํ พลนฺติ ฯ

ตตถ อภิวาทนสีลิสฺสชาติ วุฑฺฒนสีลิสฺส อภินุหํ วุฑฺฒนิกิจฺจํ ปสฺสตุสฺสชาติ อตฺถโ ๑
 วุฑฺฒาปจายีโนติ คิหิสฺส ตทหุปฺปพฺพชิตะ ทหรสามเณเรปี ปพฺพชิตสฺส วา ปน ปพฺพชชาย วา
 อุปสมฺปทาย วา วุฑฺฒตเร คุณวุฑฺฒเ อปจายมานสฺส อภิวาทเนน วา นิจฺจํ ปุเชนตสฺสชาติ อตฺถโ ๑
 จตุตฺตารโ รุมาติ อายุมุหิ วฑฺฒมานเ ยตฺตกํ กาลํ ตํ วฑฺฒติ อิตเรปี ตตฺตกํ วฑฺฒนฺติเยว,
 เยน หิ ปณฺณาสวสฺสาธุสํวตฺตนิกํ กุสลํ กตํ ปณฺจวิสฺติวสฺสกาเลปีสฺส จีวิตฺตนฺตราโย อุปฺปชฺเชยฺย
 โส อภิวาทนสีลิตาย ปฏฺธิปฺปสฺสมฺภติฯ โส ยาวตายุกเมว ติฏฺฐติ ฯ วณฺณาทโยปีสฺส आयुनाव
 สทฺธิ วฑฺฒนฺติ อิตฺ อุตฺตริปี เเอสว นโย ฯ อนนฺตราเยน ปวตฺตสฺส ปน आयुโน วฑฺฒนํ นาม
 นตฺถิติ ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมงพิกากับ ๑๕ นาที

เฉลยประโยค ๑ - ๒

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๒๔

๑. อ. พราหมณ์ เห็นแล้ว ซึ่งเทวบุตรนั้น คิดแล้วว่า อ. เรา ร้องให้อยู่ เพราะความโศกเพราะบุตร ก่อน อ. มาณพนั้น ร้องให้อยู่เพื่อประโยชน์อะไร อ. เรา จักถาม ซึ่งมาณพนั้น ดังนี้ เมื่อถาม กล่าวแล้ว ซึ่งกาลานี้ว่า

อ. ท่าน ผู้อันบุคคลกระทำให้พอแล้ว
ผู้มีคุ่มหูอันเกลี้ยง ผู้มีภาระคือระเบียบดอกไม้ว
ผู้มีกายหนาด้วยจันทน์เหลือง ประคองแล้ว
ซึ่งแขน ท. คร่ำครวญอยู่ในท่ามกลางแห่งป่า
อ. ท่าน เป็นผู้ถึงแล้ว ซึ่งความทุกข์ ย่อมเป็น
เพราะเหตุอะไร ดังนี้ ฯ

อ. เทวบุตรนั้น กล่าวแล้วว่า

อ. เรือนแห่งรถ อันสำเร็จด้วยทอง
(อันกระทำแล้วด้วยทอง) อันเป็นแดน-
สร้างนอกแห่งรัศมี เกิดแล้ว แก่ข้าพเจ้า
อ. ข้าพเจ้า ย่อมไม่ประสบ ซึ่งคู่แห่งล้อ
แห่งเรือนแห่งรถนั้น อ. ข้าพเจ้า จักละ
ซึ่งชีวิต เพราะความทุกข์นั้น ดังนี้ ฯ

ครั้งนั้น อ. พราหมณ์ กล่าวแล้ว กะเทวบุตรนั้นว่า

ดูก่อนมาณพผู้เจริญ อ.ท่าน จงบอก
ซึ่งคู่แห่งล้อ อันสำเร็จด้วยทอง หรือ
หรือว่า อันสำเร็จด้วยแก้วมณี อันสำเร็จด้วยโลหะ

หรือ หรือว่า อันสำเร็จด้วยรูปิยะ แก่เรา อ. เรา

จะยังท่าน ให้ได้เฉพาะ ซึ่งคู่แห่งลือ ดังนี้ ฯ

อ. มาณพ ฟังแล้ว ซึ่งคำนั้น กล่าวแล้วว่า อ. ท่าน จักกระทำ ซึ่งคู่แห่งลือ อันใหญ่ เพียงไร แก่ข้าพเจ้า ดังนี้ ครั้นเมื่อคำว่า อ.ท่าน ย่อมหวัง ซึ่งคู่แห่งลือ อันใหญ่ เพียงใด อ. เรา จักกระทำ ซึ่งคู่แห่งลือ อันใหญ่เพียงนั้น แก่ท่าน ดังนี้ อันพราหมณ์นั้น กล่าวแล้ว กล่าวแล้วว่า

อ. ความต้องการ ด้วยพระจันทร์และพระอาทิตย์ ท.

ย่อมมี แก่ข้าพเจ้า อ. ท่าน ผู้อันข้าพเจ้าขอแล้ว

ของจงให้ ซึ่งพระจันทร์และพระอาทิตย์ ท. เหล่านั้น

แก่ข้าพเจ้า ดังนี้

อ. มาณพนั้น ได้กล่าวมาแล้ว แก่พราหมณ์นั้นว่า

อ. พระจันทร์และพระอาทิตย์ ท. เป็นพี่น้องกัน

ย่อมเป็น ในวิถี ท. ทั้งสอง อ. รถ ของข้าพเจ้า

อันสำเร็จด้วยทอง (กระทำแล้วด้วยทอง) จะงาม

ด้วยคู่แห่งลือนั้น ดังนี้ ฯ

ครั้งนั้น อ. พราหมณ์ กล่าวแล้ว กะมาณพนั้นว่า

ดูก่อนมาณพ อ. ท่านใด ปรารถนาอยู่ ซึ่งวัตถุอัน

บุคคลไม่พึงปรารถนา อ. ท่านนั้น เป็นคนพาลแล

ย่อมเป็น อ. เรา ย่อมสำคัญว่า อ. ท่าน จักตาย ดังนี้

เพราะว่า อ. ท่านจักไม่ได้ ซึ่งพระจันทร์และ

พระอาทิตย์ ท. ดังนี้ ฯ

ครั้งนั้น อ. มาณพ กล่าวแล้ว กะพราหมณ์นั้นว่า ก็ อ. บุคคล ร้องให้อยู่ เพื่อประโยชน์แก่วัตถุอันปรากฏอยู่ เป็นคนพาล ย่อมเป็น หรือ หรือว่า อ. บุคคล ร้องให้อยู่ เพื่อประโยชน์ แก่วัตถุอันไม่ปรากฏอยู่ เป็นคนพาล ย่อมเป็น ดังนี้ กล่าวแล้วว่า

แม้ อ. การไปและการมา แม้ อ. ชาติคือรัศมี

แห่งพระจันทร์และพระอาทิตย์ ท. ย่อมปรากฏ
 ในวิถีทั้งสอง อ. บุคคลผู้มีกาละอันกระทำแล้ว
 ผู้ละไปแล้ว ย่อมไม่ปรากฏ อ. -แห่งเรา ท.
 ผู้คร่ำครวญอยู่ ในที่นี้หนา-ใคร เป็นผู้มีคาม
 เป็นแห่งคนพาลกว่า ย่อมเป็น ดังนี้ ฯ

แปล โดยอรรด

๒. พระศาสดา ตรัสพระคาถานี้ว่า

ธรรม ๔ ประการ คือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ
 ย่อมเจริญแก่บุคคล ผู้มีการกราบไหว้เป็นปกติ
 ผู้มีการประพฤติก่อนน้อมต่อบุคคลผู้เจริญ เป็นนิตย์
 เป็นปกติ ดังนี้ ฯ

บรรดาบทเหล่านั้น บทพระคาถาว่า อภิวาทนสีลิสฺส ความว่า ผู้มีการไหว้
 เป็นปกติ คือ ผู้ชวนขวยกิจคือการไหว้เนื่อง ๆ ฯ บทว่า วุฑฺฒาปจายิโน ความว่า แก่คุณหัสถ์
 ผู้ประพฤติก่อนน้อม หรือ ผู้บูชาเป็นนิตย์ ด้วยการกราบไหว้วิภิกษุหนุ่มและสามเณร แม้ผู้บวช
 ในวันนั้น ก็หรือว่า แก่บรรพชิตผู้ประพฤติก่อนน้อม หรือ ผู้บูชาเป็นนิตย์ ด้วยการกราบไหว้
 บรรพชิต ผู้แก่กว่าโดยการบรรพชา หรือโดยการอุปสมบท (หรือ) ผู้เจริญด้วยคุณ ฯ สองบทว่า
 จตุตาโร ธมฺมา ความว่า เมื่ออายุเจริญอยู่ อายุนั้น ย่อมเจริญสิ้นกาลเท่าใด ธรรมทั้งหลาย
 แม้นอกนี้ ก็ย่อมเจริญสิ้นกาลเท่านั้นเหมือนกัน ฯ ด้วยว่า ผู้ใด ทำกุศล ที่จะยังอายุ ๕๐ ปี
 ให้เป็นไป อันตรายแห่งชีวิต พึงเกิด แก่ผู้นั้น แม้นในเวลาที่มีอายุ ๒๕ ปี อันตรายนั้น ย่อมสงบ
 ระงับไปได้ เพราะว่า ผู้นั้นมีการกราบไหว้เป็นปกติ ฯ ผู้นั้น ย่อมดำรงอยู่ได้จนตลอดอายุทีเดียว
 ฯ แม้ธรรมทั้งหลายมีวรรณะ เป็นต้น ย่อมเจริญแก่ผู้นั้น พร้อมกับอายุทีเดียว ฯ คุณธรรมแม้ยิ่งกว่า
 นี้ ก็นัยนี้เหมือนกัน ฯ ก็ ชื่อว่าความเจริญแห่งอายุ ที่เป็นไป โดยไม่มีอันตราย ไม่มีแล ฯ

พระกวีวงศ์ อากาศโร วัดชนะสงคราม

แปล.

สนามหลวงแผนกบาลี

ตรวจแก้.